

Rapport om EU-rättens genomslag

Statsrådsberedningen

2015-05-11

Dokumentbeteckning

KOM(2014) 612

Rapport från kommissionen Trettioförsta årsrapporten om kontrollen av EU-rättens tillämpning (2013)

Sammanfattning

Kommissionen utarbetar årligen en rapport över unionsrättens genomslag i medlemsstaterna – om EU-direktivens genomförande och hur unionsrätten tillämpas. En motsvarande kartläggning görs två gånger per år när det gäller inre marknadsområdet i resultattavlan för den inre marknaden. Kommissionen noterar ett ökat antal klagomål mot medlemsstaterna, vilket tyder på en ökad medvetenhet hos medborgarna om betydelsen av att EU-rätten följs och genomförs korrekt. Kommissionen prioriterar tillsyn över att direktiven genomförs i tid, och lägger särskild vikt vid sådana direktiv som ger enskilda rättigheter. Kommissionen kommer även fortsättningsvis att prioritera att följa upp medlemsländernas genomförandearbete. Sverige har generellt sett uppvisat goda resultat när det gäller att efterfölja EU-rätten genom att vara ett av de länder som är bäst på att genomföra direktiv i tid.

När det sedan gäller hur unionsrätten tillämpas i medlemsstaterna konstaterar kommissionen att andelen formella överträdelseärenden minskat de senaste fem åren. Vissa medlemsstater har lyckats halvera antalet överträdelseärenden, samtidigt som vissa andra har förbättrat sina siffror avsevärt. Antalet överträdelseärenden mot Sverige är få jämfört med övriga medlemsstater. Däremot tillhör Sverige ett av de sju länder som med hänvisning till artikel 260.2 i EUF-fördraget ställdes inför EU-domstolen en andra gång.

Regeringen anser att det är viktigt att de gemensamt överenskomna direktiven genomförs korrekt och i tid samt att unionsrätten tillämpas korrekt

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Kommissionen har ansvar för att säkerställa EU-rättens genomslag i medlemsstaternas lagstiftning. Årsrapporten om EU-rättens genomslag är en återkommande rapport för att följa upp hur medlemsstaterna genomför och tillämpar EU-rätten. I rapporten redovisar kommissionen siffrorna för sent genomförda direktiv och ger en bild av dels hur många mål som stämts in till EU-domstolen med hänvisning till artiklarna 258 och 260.3 i Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget), dels hur många överträdelseärenden som initierats av kommissionen.

I rapporten framkommer även i vilken utsträckning medborgarna, företagen och intresseorganisationerna har klagat över eventuella överträdelser av unionsrätten. Även kommissionens egen granskning av medlemsstaternas överträdelser redovisas.

Vidare redovisas betydelsen av EU Piloten och hur siffrorna ser ut kring överträdelseprocesserna.

1.2 Förslagets innehåll

Under 2013 var antalet nya direktiv att genomföra fler än året innan, men färre än år 2011. Det skedde dock endast en liten ökning av antal försent genomförda direktiv under 2013 trots att fler fanns att genomföra. Sedan 2011 verkar medlemsstaterna ha blivit bättre på att undvika för sena genomföranden. Detta gäller även för Sverige där endast en liten ökning av försenade direktiv förekom under 2013 jämfört med 2012. I jämförelse med övriga medlemsstater tillhör Sverige ett av de länder som varit bäst på att genomföra direktiv i tid under 2013. Enligt rapporten var Sverige det fjärde bästa medlemsstat när det gäller att genomföra direktiven i rätt tid då endast sju stycken blev för sent genomförda.

Många medborgare, företag och intresseorganisationer anmälde klagomål över medlemsstaternas underlåtenhet att utföra sina förpliktelser enligt EU-rätten. Under 2013 var klagomålen fler än något av de tidigare tre åren med en ökning på 19 %. Sverige återfinns inte bland de länder mot vilka flest klagomål har riktats. När klagomål riktas mot Sverige är det framförallt inom områden som avser skatter, fri rörlighet av personer och anställning. Under 2013 riktades 101 klagomål mot Sverige, vilket var en minskning från 2012 (då det var 111 stycken).

Även antalet EU Pilot-ärenden har ökat under de tre senaste åren. EU-Piloten är ett samarbetsprojekt mellan kommissionen och medlemsstaterna som

syftar till att lösa problem och frågeställningar som uppkommer bl.a. genom klagomål avseende unionsrättens tillämpning och genomförande. Trots att 16 % fler EU Pilot-ärenden kunde lösas under 2013 är antalet öppna ärenden 10 % fler än tidigare år. I slutet av 2012 öppnades 1 326 EU Pilot-ärenden av vilka 34 relaterade till Sverige. Under 2013 var antalet öppnade ärenden uppe i 1 502 stycken, där 53 av dessa var kopplade till Sverige. I slutet av året var antalet öppna ärenden nere på 1 462. Däremot hade antalet svenskrelaterade ärenden ökat till 54 i samma undersökning. För Sverige rörde EU Pilot-ärendena till största del frågor om transport.

Under 2013 initierade kommissionen 761 nya överträdelseärenden där miljöfrågor utgjorde den största gruppen. Överträdelseärenden har minskat i antal de senaste åren då nära 2 100 mål stod öppna under 2010 medan antalet var nere i 1 300 mål i slutet av 2013. Bland dessa toppade Italien listan över antal överträdelseärenden i december 2013 med 104 ärenden. Sverige hamnade på nionde plats över minst antal (närmare bestämt 33) överträdelseärenden. Sverige hade därmed färre öppna överträdelseärenden än Finland som vid samma tidpunkt hade 39 ärenden. Av de 33 överträdelseärenden som avsåg Sverige, utgjorde 7 stycken ärenden om försent genomförda direktiv. Resten rörde felaktigt genomförande av direktiv.

När det gäller vilka områden som i störst utsträckning blir föremål för överträdelser i Sverige, utgör miljöområdet hela 33 % av alla överträdelser. Överträdelser inom miljöområdet är även den största gruppen i övriga EU och Finland. Den andra stora gruppen av överträdelser i Sverige rörde under 2013 frågor om den inre marknaden, med cirka 15 % av de sammanlagda ärendena. Detta kan jämföras med att överträdelser på området inom hela EU utgör endast 8 % och är den fjärde största gruppen av de sammanlagda överträdelseärendena. Överträdelser av den inre marknaden verkar förekomma i så liten utsträckning i Finland att den hör till kategorin "Övrigt" när andel av politiska grupper redovisas. I Finland hör transportfrågorna till den näst största gruppen inom vilken överträdelser sker.

Av de 13 länder som inte hade fullgjort sina skyldigheter till följd av ett avgörande från EU-domstolen var Sverige ett av sju länder som hann ställas inför EU-domstolen en andra gång med hänvisning till artikel 260.2 EUF-fördraget. Resultatet av detta var att EU-domstolen i slutet av 2013 utdömde vite i fem mål med hänvisning till artikel 260.2. Sverige ålades att betala 3 000 000 euro i vite som standardbelopp för försent genomförande av det s.k. datalagringsdirektivet i mål C-270/11 Kommissionen mot Sverige. I detta ärende vilandeförklarade riksdagen antagandet av lagen om datalagring under ett år. Till följd av att datalagringsdirektivet sedan ogiltigförklarades i EU-domstolen (se förenade mål C-293/12 och C-594/12) har Sverige sedan fått vitet återbetalat.

Enligt rapporten är det dock tydligt att medlemsstaterna har en ambition att förhindra att överträdelser leder till domstolsprövning. Under 2013 skickade kommissionen 217 motiverade yttranden till medlemsstaterna, främst

rörande frågor om miljö och energi, skatter och tullunionen. Av dessa löstes 200 ärenden efter att de motiverade yttrandena hade kommit medlemsstaterna till del.

Kommissionen lanserade under 2013 ett program, REFIT¹, för undersökning och kartläggning av medlemsstaternas regelverk för att säkerställa att de inte utgör onödiga hinder för EU-rättsligt genomslag i den nationella rätten. Utöver genomföranden av REFIT, har kommissionen under 2013 ökat sitt samarbete med medlemsstaterna genom genomförandeplaner för att stödja dem i deras genomförande av EU-rätten. Genomförandeplanerna syftar till att identifiera eventuella problem med att tidsmässigt och korrekt genomföra direktiv. Exempel på områden inom vilka genomförandeplaner förekommer är sådana som handlar om frågor om minskning av utsläpp av atmosfäriska föroreningar som medlemsstaterna står för och reglering av betalningstjänster inom den inre marknaden.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Inte tillämpligt då det inte handlar om ett lagförslag.

1.4 Budgetära konsekvenser / konsekvensanalys

Inte aktuellt då det handlar om en rapport.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen anser att det är viktigt att de gemensamt överenskomna direktiven genomförs korrekt och i tid samt att unionsrätten tillämpas korrekt i samtliga medlemsstater. Rapporten är ett värdefullt instrument för att få en överblick över genomförandet av EU-rätten i medlemsländerna.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaternas ståndpunkter är inte kända.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionernas ståndpunkter är inte kända.

Europaparlamentet antar regelmässigt resolutioner mot bakgrund av kommissionens årsrapporter. Europaparlamentet antog t.ex. i januari 2014 resolution över den 29 årliga rapporten om kartläggning av EU-rättens

¹ EU Regulatory Fitness

genomslag (2011). Generellt granskar Europaparlamentet kommissionens hantering av överträdelseärenden uppmärksamt och har bl.a. efterlyst en rättslig status för EU-pilotprojektet för att möjliggöra insyn för klagande och Europaparlamentet i detta inledande skede av överträdelseprocessen.

2014/15:FPM31

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Rapporten har inte sänts på remiss.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Inte tillämpligt eftersom det inte rör sig om ett lagförslag.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Inte tillämpligt eftersom det inte rör sig om ett lagförslag.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Nästa årsrapport kommer att publiceras runt årsskiftet 2015/16.

4.2 Fackuttryck / termer

EU-piloten: För att effektivisera handläggningen av de informella förfaranden som vanligtvis föregår de formella överträdelseärendena, har kommissionen upprättat en databas, EU-piloten. Inom ramen för databasen skickar kommissionen frågor kring nationell reglering eller nationell tillämpning. Dessa frågor bör medlemsstaterna besvara inom tio veckor. Den informella fasen utgör dock inte en del av överträdelseförfarandet, utan innebär en möjlighet för medlemsstaterna att förhindra att ett överträdelseförfarande påbörjas.